

Lõuna-Eesti piirkondliku komisjoni protokoll

19.09.2016

Põltsamaa

Osalejad: Priidu Ristkok (Rahandusministeerium), Andres Kõiv (Võru maavanem), Reno Laidre (Tartu maavanem), Margus Lepik (Valga maavanem), Veiko Sepp (Tartu Ülikool), Georg Sootla (Tallinna Ülikool), Igor Taro (Põlva maavanem), Viktor Svjatõšev (Jõgeva maavanem), Ave Viks (Rahandusministeerium), Väino Tõemets (Rahandusministeerium)

Puudusid: Rivo Noorkõiv (OÜ Geomedia), Erich Palm (Viljandi maavanem)

Kutsutud: Madis Timpson (Rahandusministeerium), Kaia Sarnet (Rahandusministeerium), Sulev Valner (Rahandusministeerium), Tõnu Vesi (Tartu Maavalitsus), Kaupo Kase (Viljandi Maavalitsus)

Protokollis: Kaie Kungas (Rahandusministeerium)

Päevakord:

1. Maavanemate/ühinemiskonsultantide poolne ülevaade maakondade ühinemisläbirääkimiste hetkeseisust:
 - a. Millised arengud on toimunud varasemate soovitude adressaatideks olnud piirkondades?
 - b. Kas on tekkimas üle 11 000 omavalitsusi?
 - c. Millised on jätkuvalt problemaatilised piirkonnad?
 - d. Kas on põhjust komisjoni poolt anda piirkondadele täiendavaid soovitusi?
2. Komisjoni poolsed võimalikud hinnangud ja seisukohad ühinemisläbirääkimiste käigust, mida oleks põhjust esitleda VV-le tehtavas ülevaates (sh kuidas on piirkondlikud komisjonid soovitusliku kriteeriumi täitmist soovitanud).
3. Lühiülevaade KOVide taotlusest ja HRS põhiseaduslikkuse järelevalvest.
4. Komisjoni poolne edasine tegevuskava.

Priidu Ristkok juhatas koosoleku sisse ja tutvustas päevakava.

1. Ülevaated maakondade ühinemisläbirääkimiste hetkeseisust

a. Valga maakond

Margus Lepik tõi välja, et Valga linna algatatud ühinemispirkonnas toimuvad lepingu detailide läbirääkimised. Uue omavalitsuse nimeks on planeeritud Valga vald. Otepää ja Sangaste eestvedamisel toimuvad läbirääkimised toimivad, arutelud lepingu detailides. Võimalik tulevase omavalitsuse nimi on Otepää vald. Valgjärve, Urvaste ja Kanepi vallad peaksid lõplikud valikud ühinemispartnerite osas tegema sellel nädalal. Palupera vallas toimus elanike küsitlus, mille tulemusel otsustati vald poolitada. Edasi minnakse ühinemismenetlusega Elva suunal ning territooriumi üleandmise menetlusega Otepää suunal. Puka vald jätkab läbirääkimisi Elva suunal. Puka Vallavolikogu otsustas Soontaga küla osas mitte alustada üleandmise menetlust, Meegaste küla osas ei ole volikogu otsust veel teinud.

Üldine arutelu, mida saaks piirkondlik komisjon ja maavanemad teha olukorras, kus omavalitsuse volikogu vaatamata külaelanike soovile ei algata küla üleandmise menetlust ega vii läbi küsitlust elanike arvamuse väljaselgitamiseks.

Ave Viks selgitas, et seaduse kohaselt on volikogul õigus otsustada territooriumiosa üleandmise menetlust mitte algatada. Järelevalvet saab teha protseduuride järgimise üle, kuid ei saa kohustada

volikogu otsustama elanike tahteavalduse kohaselt. Volikogu on kohustatud otsuse kui sellise tegema ning küsitluse läbiviimisel eristama elanike arvamuse sellel territooriumil asustusüksuste kaupa. Vabariigi Valitsuse algatatud etapis on territooriumiosa üleviimine võimalik kui külade üleandmine on vajalik ja otstarbekas omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteeriumi täitmiseks, juhul kui selle territooriumiosa elanikud on soovi avaldanud külade üleandmiseks.

b. Võru maakond

Andres Kõiv tegi ülevaate Võru maakonnast. Haanja, Rõuge, Varstu, Mõniste ja Misso vallale ühinemiskiirkonnas on valminud esmane versioon ühinemislepingust, mis esitatakse volikogudele. Sõmerpalu, Võru ja Lasva vallad jätkavad samuti ühiste läbirääkimistega, valminud on lepingu esmane versioon. Töönimena on kasutusel Võhandu vald ning täiendavaid omavalitsusi läbirääkimistesse ei plaanita kaasata. Urvaste ja Antsla alustasid sisulisi läbirääkimisi ning septembri jooksul tehakse lõplikud otsused. Meremäe vald sooviks moodustada ühtset Seto valda, kuid teistel Seto valdadel puudub tahe. Laheda valda Põlvamaalt ei ole Võru maakonnas toimuvatesse läbirääkimistesse kaasatud. Omavahelisi läbirääkimisi jätkavad ka Vastseliina ja Orava vald, lepingut veel valminud ei ole. Ühe maakonna ülese omavalitsuse moodustamine ei ole päevakorral.

Georg Sootla selgitas, et Räpina valla algatatud läbirääkimistes on kokku lepitud Seto abivallavanema ja/või osakonna moodustamises.

Priidu Ristkok tõstas, kas komisjon peaks tegema soovitusel Meremäe vallale.

Andres Kõiv vastas, et on kohtunud mitmete maakonna omavalitsuse esindajatega ja selgitanud nii minimaalse kui ka soovitusliku kriteeriumi täitmise võimalusi ning ei pea piirkondliku komisjoni poolt täiendava soovitusel andmist vajalikuks.

c. Põlva maakond

Igor Taro tõi välja, et Setomaa valdadest Värska ja Mikitamäe vallad osalevad Räpina valla algatatud läbirääkimistes koos Meeksi ja Verioraga. Arutelul on lepingu mustand, milles on kokkulepe Seto osakonna loomises ja abivallavanema kohas. Ahja vald on otsustanud jätkata vaid Põlva valla algatatud läbirääkimiste suunas. Vastse-Kuuste vallas toimub elanike küsitlus suuna valiku osas. Kõlleste, Valgjärve ja Kanepi vallad ilma Vastse-Kuuste vallata kriteeriumit ei täidaks. Valgjärve valla alternatiiv on Põlva suund, Kanepi puhul ei ole eelistus selge. Laheda vald läbirääkimisi ei pea. Veriora vallale on esitatud ettepanekud külade üleandmiseks Põlva vallale.

Georg Sootla täiendas, et Räpina piirkonna ühinemisleping on valmis avalikustamiseks. Mooste vallavolikogu on samuti lubanud lõpliku otsuse ära teha.

Komisjon otsustas esitada:

- a) Laheda, Kõlleste, Vastse-Kuuste, Valgjärve ja Kanepi vallale soovitused lõplike otsuse tegemiseks ja läbirääkimistega alustamiseks;
- b) Veriora vallale soovitusel elanike esitatud külade üleviimise ettepaneku osas otsuse tegemiseks ning selgituse elanike arvamuse eristamise kohustuslikkusest;
- c) Orava ja Vastseliina vallale ettepaneku veelkord otsida naabervaldadega võimaliku ühisosa, sest vaid kahekesi ühinedes ei täideta miinimumkriteeriumi ning Vabariigi Valitsus algatab täiendava ühendamise;
- d) Meremäe vallale ettepaneku veelkord otsida võimalusi algatada ühinemisläbirääkimisi.

d. Viljandi maakond

Kaupo Kase tegi ülevaate Viljandimaa läbirääkimistest. Kolga-Jaani ja Tarvastu vallad on liitumas Viljandi vallaga, leping avalikustatakse enne 1. oktoobrit. Lõuna Viljandimaal toimuvates

ühinemisläbirääkimistes peaks esmane leping hakkama valmima. Suure-Jaani, Kõpu ja Kõo vallas arutatakse ühinemislepingut, samas ei ole kindel, kas Kõo vald jätkab piirkonna läbirääkimistes või ühineb Põltsamaa piirkonnaga, kus samuti on leping valminud. Kõo ja Abja vallad ootavad Riigikohtu lahendit.

Piirkondlik komisjon otsustas esitada Kõo vallale soovitus teha lõplik valik ühinemspiirkondade osas.

e. Jõgeva maakond

Viktor Svjatõšev tõi välja, et Põltsamaa linna ja Põltsamaa, Puurmani, Pajusi ning Kõo valla ühinemisleping on valmis. Eesmärgiks on võetud täita 11 000 elaniku kriteerium. Omavalitsused on valmis ühinema ka Viljandimaa koosseisu, mille tõttu on Jõgeva vallaga piirnevad külad avaldanud soovi ühineda Jõgeva vallaga. Mustvee linna ning Lohusuu, Kasepää, Saare ja Avinurme vald on kokku leppinud ühinemise põhimõtetes ning töörühmad käivad koos. Torma vald ühineb Jõgeva valla ja Jõgeva linna suunas. Pala vald läbirääkimistes endiselt ei osale. Omavahel peavad läbirääkimisi Jõgeva linn ja Jõgeva, Palamuse ning Torma vald. Nime osas pole kokkuleppele jõutud. Tabivere püüab uuesti algatada läbirääkimisi Taru vallaga.

f. Tartu maakond

Reno Laidre tõstis esile, et Puhja valla ühinemisel Elva poole otsib Tartu vald uusi võimalusi 11 000 elaniku kriteeriumi täitmiseks. Tartu, Puhja, Laeva ja Tähtvere valla ühinemisel oli leping peaaegu valmis, kuid Puhja valla läbirääkimistelt lahkumine on olukorda muutnud. Läbirääkimisi on alustamas Alatskivi, Vara ja Peipsiääre vald ning Kallaste linn. Sama piirkond on teinud ettepaneku ka Pala vallale. Elva piirkonna läbirääkimistega on ühinenud Puhja vald. Elva piirkonna läbirääkimistel on ühinemisleping valmis, Puhja vald on toonud välja, et lepingu tingimused on sobivad ning vald lisatakse valminud lepingule. Ülenurme vald on küll nõustunud nii Nõo kui ka Haaslava ettepanekutega, kuid sisulisi läbirääkimisi ei toimu. Kambja vald ei osale üheski läbirääkimistes. Ka Luunja, Mäksa ja Võnnu vallal ei toimu läbirääkimisi kuigi ettepanek on esitatud. Luunja vald ootab Riigikohtu lahendit. Meeksi vald on ühinemas Räpina suunal. Piirisaare vald on esitanud ettepaneku Tartu vallale, millega Tartu vald tõenäoliselt nõustub. 11 000 elaniku piiri ületavad maakonnas Tartu linn, Tartu valla ühinemine, Elva piirkond ning soovitava elanike arvu piiri ületamine on võimalik ka Ülenurme valla ühinemisel.

2. Komisjoni poolsed võimalikud hinnangud ja seisukohad ühinemisläbirääkimiste käigust, mida oleks põhjust esitleda VV-le tehtavas ülevaates (sh kuidas on piirkondlikud komisjonid soovitusliku kriteeriumi täitmist soodustanud).

Komisjon tegi ettepaneku tuua välja:

- a) 11 000 elaniku kriteeriumi täitmine on kaasa toonud ka ebaloogilistes piirkondades läbirääkimiste pidamise täiendava toetuse saamiseks. Kui toetused on sõltuvad elanike arvust omab see pikemaajalist mõju. Probleemiks ka, et 2017. aasta alguseks võib elanike arv langeda ning enam ei täideta 11 000 elaniku piiri.
- b) Võimalikud erandeid taotlevad piirkonnad. Samuti tuua välja, et Setomaa valda ei ole tekkimas, sest omavalitsused ei ole vastavaid läbirääkimisi alustanud.
- c) Üle maakonna piiri toimuvad ühinemisläbirääkimised, mille osas on valitsusel vaja kujundada seisukoht maakondliku kuuluvuse osas.
- d) Teatud ühinemspiirkonnad ei täida omaalgatuslikus etapis elanike arvu miinimumkriteeriumi, kuid vastavad toimepiirkondade loogikale. Vabariigi Valitsuse algatatud etapis on neid omavalitsusi keerukas ühendada teiste kriteeriumi täitnud omavalitsustega.

3. Lühiülevaade kohtuasjade hetkeseisust

Priidu Ristkok tõi välja, et Riigikohtus on haldusreformi seaduse sätteid vaidlustanud 22 omavalitsust üle Eesti. Omavalitsused on vaidlustanud omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteeriumi seadmise; omaalgatuslikus etapis 1. jaan 2017 ühinemistaotluse esitamise tähtaja, valimistoimingute teostamise tähtaja (15. juuni 2017) ning VV määruse vastuvõtmise tähtaja omaalgatuslike ühinejate osas (1. veebr 2017); kõik sundühendamise sätted, sh toonud välja, et sundühendamise tähtjad on ebamõistlikult lühikesed ning need ei võimalda KOVidel mõistlikult vastuväiteid esitada VV ettepanekule ja vaidlustada VV määrust; valimistoimingute tegemise tähtjad on liiga lähedal KOV volikogu valimistele ning ühinemistoetuse mittemaksmise sundühendamise etapis. Riigikohtu istung toimub 4. oktoobril.

4. Komisjoni poolne edasine tegevuskava

Komisjon otsustas kohtuda ka oktoobris.

Komisjon otsustas esitada:

1. Laheda, Kõlleste, Vastse-Kuuste, Valgjärve, Kanepi ja Kõo vallale soovitud lõplike otsuse tegemiseks ja läbirääkimistega alustamiseks;
2. Veriora vallale soovitud elanike esitatud külade üleviimise ettepaneku osas otsuse tegemiseks ning selgituse elanike arvamuse eristamise kohustuslikkusest;
3. Orava ja Vastseliina vallale ettepaneku veelkord otsida naabervaldadega võimaliku ühisosa, sest vaid kahekesi ühinedes ei täideta miinimumkriteeriumi ning Vabariigi Valitsus algatab täiendava ühendamise;
4. Meremäe vallale ettepaneku veelkord otsida võimaluse algatada ühinemisläbirääkimisi.

(allkirjastatud digitaalselt)

Priidu Ristkok

Komisjoni esimees